

Fiala: Rozpočtoví jestřábi tlačí, ale potřebujeme smír

 [novinky.cz/clanek/domaci-fiala-rozpocetovi-jestrab-tlaci-ale-potrebuje-smir-40417077](https://www.novinky.cz/clanek/domaci-fiala-rozpocetovi-jestrab-tlaci-ale-potrebuje-smir-40417077)

Máte za sebou rok vládnutí. Co se vám během něj podařilo a v čem vláda naopak selhává?

Byl to rok plný výzev a nečekaných situací. Když jsme přicházeli do vlády, věděli jsme, že nás čekají problémy. Rostla inflace, zkrachovala společnost Bohemia Energy, což mělo dopad na řadu domácností a firem. Čelili jsme nové vlně covidu a nikdo nemohl počítat s tím, že v únoru vypukne ruská agrese na Ukrajině, která všechno změnila.

Naše vláda se musela vyrovnávat s rostoucími cenami energií a s tím, aby vůbec energie byly. Připravili jsme řadu věcí. Zastropování cen, deštník proti drahotě, úsporný tarif, myslím, že zemi provádíme souborem krizí dobře.

Do toho musíme zvládat úkoly, které vyplývají z českého předsednictví Evropské unii, což nám umožňuje prosazovat naše zájmy v Evropě, a přes veškerou náročnost, kterou to přináší, je to pro naši zemi výhoda. Úspěchů je celá řada, daří se nám plnit některé věci z programového prohlášení. Zlepšujeme podmínky pro podnikatele, zvýšili jsme limit pro platbu DPH – a takto bych mohl pokračovat resort po resortu.

Na každé programové prohlášení je třeba se po roce podívat, zjistit, co se daří a co se nedaří. Máme dokonce v koaliční smlouvě, že programové prohlášení vyhodnotíme a upravíme

Co se naopak nezdařilo?

Co bych chtěl, aby se povedlo silněji, je konsolidace veřejných financí a snižování schodku státního rozpočtu. My jsme jej přepracovali a snížili jsme deficit oproti tomu, jak ho připravila předchozí vláda, a na příští rok jsme připravili rozpočet se schodkem pod 300 miliard

korun. Ale v dalším roce bychom opravdu chtěli být ve snižování schodku razantnější. Předpokládám, že příští rok, až odezní největší krize, tak se tomu budeme moci věnovat.

Pak tu jsou samozřejmě reformy, které nepočkají, měly být udělány už dřív. To je například důchodová reforma nebo úprava vzdělávacího systému.

Fiala: Ve vládě není vůle k zásahům do sazeb DPH

Domácí

Prohlásil jste, že programové prohlášení vlády bude významně přepracováno. Znamená to, že vládě dochází, že některé sliby nesplní?

Tak se na to určitě dívat nedá. Na každé programové prohlášení je třeba se po roce podívat, zjistit, co se daří a co se nedaří. Máme dokonce v koaliční smlouvě, že programové prohlášení vyhodnotíme a upravíme. Když jsme ho psali, nikdo nemohl tušit, co se stane s Evropou a jakým způsobem se promění bezpečnostní, ekonomická i energetická situace. Budeme se tomu věnovat začátkem příštího roku.

Jak se vám poslouchala kritika zprava, že vaše vláda schvaluje stamiliardový deficit úplně stejně, jako vláda předchozí, vůči které jste měli představovat změnu, a že v tomto směru není velký rozdíl mezi Zbyňkem Stanjurou a Alenou Schillerovou?

Chápu, že někteří jsou nervózní z toho, že se schodek nedaří snižovat rychleji. Zapomínají ale na to, co se tu mezitím odehrálo. Spousta lidí opravdu trpí vysokými cenami energií, inflací, dostává se do existenčních problémů, a to platí i pro firmy. Na jedné straně na nás tlačí rozpočtoví jestřábi, kteří chtějí rychle snižovat schodek, a svým způsobem mají pravdu, a vedle toho je tu velká hodnota sociálního smíru, abychom udrželi plnou zaměstnanost a neuvedli lidi do existenčních potíží.

Úkolem vlády je všem těmto hlasům naslouchat a zvolit správnou cestu a vyváženost. Sám vidím nebezpečí dlouhodobého zadlužování, ale současně musíme myslet na to, že spousta lidí má potíže, a kdyby vláda nezasáhla a nepřipravila zastropování cen, úsporný tarif, deštník proti drahotě, tak by situace byla pro spoustu domácností, firem, ale i těch, co poskytují veřejnou službu, mnohem horší.

Zastropování cen a další věci se v budoucnu budou ovšem muset nějak zaplatit.

Zastropování cen se opravdu bude muset zaplatit, každá pomoc stojí peníze a ty musíme někde vzít. Jsou dvě možnosti: buď je vezmeme všem, a to je požadavek na zvýšení daně z příjmu, anebo použijeme mimořádný nástroj. A to jsme udělali my, to je válečná daň, kdy ti, co mají neočekávané, vysoké zisky, se solidárně podělí s těmi, kteří trpí. Výnos z válečné daně a odvodu by měl pokrýt náklady spojené se zastropováním cen.

Moje představa je, že lidé vědí, co se svými penězi mají dělat, a stát si má brát jen to, co skutečně potřebuje

A nehrozí u válečné daně, že se firmy, kterých se dotkne, buď z Česka raději stáhnou, nebo zdraží své služby, takže bit na tom bude zákazník?

Zatím takové signály nemáme, proto jsme to pečlivě připravovali, aby k tomu nedošlo. Předpoklad, že válečná daň v kombinaci s odvodem přinese sto miliard, pořád platí.

Ke zvýšení příjmových daní vás nabádají nejen ekonomové z Národní ekonomické rady vlády. Takové hlasy zaznívají už z vlády samotné. Zvyšovat daně chce vicepremiér Marian Jurečka (KDU-ČSL). Znamená to, že se k tomu vláda chystá, v rozporu s vašimi předvolebními sliby?

Platí, co jsem řekl. Nejsem příznivcem zvyšování daní, je podle mě výhoda, že máme nižší daně a že občané mají díky tomu více peněz v peněženkách, a mohou si tak poradit s obtížemi, které tu jsou. To

platí i pro podnikatele. Toto není otázka odborného ekonomického názoru, je to politická otázka.

Jeden si myslí, že je lepší vzít víc peněz občanům a pak je přerozdělit. Moje představa je, že lidé vědí, co se svými penězi mají dělat, a stát si má brát jen to, co skutečně potřebuje. To, že zaznívají různé názory a že s tím přišel i NERV, je dobře. Debatu určitě povedeme, ale platí, že celkové daňové zatížení nebudeme zvyšovat.

Vždy jsem rozlišoval mezi organizátory demonstrací a lidmi, kteří na ně přicházeli. Obavy tu jsou. Prožíváme obrovskou nejistotu, která tu nebyla třicet let

Tak proč o tom lidovci mluví? To to nemáte v koalici prodiskutováno?

Lidovci přicházejí v situaci, kdy se vede debata o všem možném, s nápady, které odpovídají jejich představám o politice. To ale neznamená, že se to stane. Budeme diskutovat a veřejnosti včas řekneme, k čemu jsme se rozhodli. Zvyšování daní ale nevidím jako cestu, kterou bychom měli jít.

Letošní zimu asi nedostatek plynu nehrozí, zásobníky jsou zatím plné. Kritická bude ale zima příští. Můžete zaručit, že za rok nebude plynová krize?

To, že máme letos dostatek plynu, není vůbec žádná samozřejmost a je to výsledek aktivity naší vlády. Včas jsme naplnili zásobníky, domluvili jsme se na tom i v rámci Evropy, získali jsme kapacitu LNG terminálu v Nizozemsku, která pokryje třetinu roční spotřeby. Už na podzim jsem mohl lidem s klidným svědomím říct, že budou mít dostatek plynu, budou mít čím topit a na čem vařit. Totéž jsme mohli říct firmám.

Co se týká příští zimy, děláme všechno, aby situace byla příznivá. A to i na evropské úrovni. Vidím směr ve společných dobrovolných nákupech plynu a společné snaze zajistit alternativní zdroje, abychom se zbavili závislosti na ruském plynu.

Blízký a Střední východ

Na podzim demonstrovaly proti vládě desítky tisíc lidí, kteří měli obavy o své živobytí. Asi se všichni protestující nedají šmahem označit za ruské agenty. Rozumíte jejich obavám?

Ano, a vždy jsem rozlišoval mezi organizátory demonstrací a lidmi, kteří na ně přicházeli. Obavy tu jsou. Prožíváme obrovskou nejistotu, která tu nebyla třicet let. To se týká jak bezpečnosti – nedaleko od nás je velmi brutální válka, která je v Evropě v 21. století šokující –, ale i vysoké inflace, lidé měli obavy, zda budou mít čím topit. To se ale vše postupně vyřešilo.

Právě proto, že naše vláda nebrala obavy lidí na lehkou váhu, tak jsme udělali, co jsme udělali. Například zastropování cen, co všem pomůže, úsporný tarif, odpuštění poplatku za obnovitelné zdroje energie, rozšíření příspěvku na bydlení, jednorázový příspěvek na dítě, několik valorizací důchodů. Ty jsou sice ze zákona, ale museli jsme na ně uvolnit prostředky.

Všechna tato opatření vedou k tomu, že obavy lidí se mohou snižovat. Nepodceňujeme je, chápu, že lidé mají strach z budoucnosti. Už před nějakou dobou jsem ale řekl, že vláda nenechá nikoho padnout – a to také dodržíme.

Ti lidé měli dojem, že vláda se skutečnou pomocí příliš otálí. I zastropování cen energií přišlo pozdě, dlouho jste ho odmítali.

Zastropování jsme nepovažovali za dobrý nástroj v době, kdy ceny plynu a elektřiny sice rostly, ale nestalo se to, co na přelomu srpna a září, kdy ceny vyrostly do katastrofální výše. Ukázalo se, že nefunguje trh, a v tu chvíli bylo zastropování správné, ale za předpokladu, že si k tomu vytvoříme podmínky, a to jsme udělali velmi rychle. Během několika týdnů se vytvořil evropský rámec pro zastropování cen. Bezprostředně poté, co se ceny vyšplhaly do závratných výšek, naše vláda reagovala.

Česko je nejen vystaveno dezinformacím v rámci hybridní války, ale byli jsme i obětí státního terorismu v případě Vrbětice

Co říkáte na kritiku, že vaše vláda omezuje svobodu slova? Přiznám se, že když jsem četl váš výrok, že „lidé mají právo na to, aby informace byly korigovány“, tak mě zamrazilo.

O takovém výroku nevím (premiér jej pronesl po návštěvě sídla civilní kontrarozvědky, cituje jej například Deník). Já jsem velký zastánce svobody slova a byl bych první, kdo by za ni stál na barikádě. Nevím o jakémkoliv omezování svobody slova a projevu.

Nemůže něco takového vyplývat ze zákona, který připravuje ministerstvo vnitra a který má potírat dezinformace?

To je něco jiného. Úkolem vlád ve všech demokratických zemích je ochrana proti působení cizích velmocí v rámci hybridní války, kterou proti nám vedou. To, co připravuje ministerstvo vnitra, je v souladu se strategií boje proti dezinformacím a obrany proti kybernetické hybridní válce.

Není to nic nového, navazuje to na plány předchozí vlády. Jsem rád, že je zde v tomto směru kontinuita. Česko je nejen vystaveno dezinformacím v rámci hybridní války, ale byli jsme i obětí státního terorismu v případě Vrbětice. Je povinností státu, aby své občany chránil. S omezováním svobody slova to nemá nic společného.

Polsko bude jednat s Berlínem o systémech Patriot. Lituje, že je nezíská Ukrajina

Evropa

Co se týká nedávného případu ukrajinské rakety, která dopadla na Polsko – nemáte pocit, že někteří členové vlády měli být raději zdrženlivější a počkat na přesné informace? Někteří už prakticky troubili do útoku.

Mluvílo se o ruské raketě, skutečně to byla raketa ruské výroby, ale to v tu chvíli nikdo nevěděl. Mohu mluvit za sebe, já byl velmi zdrženlivý, ale hned na začátku jsem poukázal na to, že to je přímý důsledek ruské agrese, ruského ostřelování měst a vesnic. Bez ohledu na to, čím to je raketa, to, že dopadne v jiné zemi, ukazuje na nebezpečí eskalace konfliktu. Je to problém, který nemůžeme bagatelizovat.

| Nechci být nespravedlivý, v tuto chvíli nejsou žádná obvinění vůči panu Hladíkovi vznesena

Česko už nějaký čas má jen pověřeného ministra životního prostředí. Dal jste si čas do konce roku na to, než navrhnete prezidentovi lidoveckého kandidáta Petra Hladíka, o nějž se zajímala policie v rámci privatizační kauzy v Brně. Neměl by se s ohledem na to, co se kolem něj děje, najít jiný kandidát?

Vytvořil jsem prostor, aby se všechny tyto věci vyjasnily. Doufám, že prostor bude dostatečný. Ten čas je potřebný pro to, aby orgány činné v trestním řízení mohly vyhodnotit všechny poznatky, které sesbíraly. Jsem přesvědčen, že na konci roku bude v této věci jasno.

Nechci být nespravedlivý, v tuto chvíli nejsou žádná obvinění vůči panu Hladíkovi vznesena. Současně bych ale nechtěl, abych navrhl prezidentu republiky jmenování ministra, který by se místo vedení resortu, které je náročné, věnoval vysvětlování a obhajování své osoby. A právě proto jsem si na to dal čas. Chci mít čisté svědomí.

Na druhé straně například exministr školství Petr Gazdík odstoupil jen proto, že se znal s obviněným v kauze Dozimetr, že měl kontakty. Tady se ale bavíme o člověku, kterému policie prohledala kancelář a zabavila počítač.

Ano, a pokud to bylo v souvislosti s podezřením, že byl do něčeho zapleten, tak je věc jasná a jeho jmenování padá ze stolu. Ale pokud šlo o něco jiného, nemůžeme vůči tomu člověku vyvozovat žádný závěr. Tyto informace nemám a nemohu je mít, proto jsem poskytl

ten potřebný čas. Vyvozování politické odpovědnosti z určitého typu kontaktů je jiná situace. Pan Hladík má teď čas, aby vše vysvětlil, a věřím, že se tak stane.

Jak se vám líbí situace v Praze, kde dva a půl měsíce od voleb stále není nová vláda?

Nejsem Pražan, a přesto z toho nemám radost. Pražané by si už vládu, která se bude věnovat řízení města, zasloužili.

Chceme prezidenta, který má prozápadní orientaci, bude respektovat Ústavu a bude důstojnou hlavou státu

Proslýchá se, že pražská ODS má od vedení zakázanou otevřenou koalici s ANO, a to až do prezidentských voleb.

Nikdo nemá nic zakázáno. Jsme demokratická strana, s pražskými kolegy jsme v kontaktu, je to úplně jinak. Pražská ODS, a hlavně koalice Spolu, která vyhrála volby, chce vytvořit koalici na vládním půdorysu a udělala pro to všechno možné, včetně velmi velkorysé nabídky našim koaličním partnerům.

Víte, že já jsem stoupencem koalic na vládním půdorysu, ale na to je potřeba, aby takovou koalici chtěli všichni, a to v tuhle chvíli nenastalo. Pražští kolegové vyjednávají o podpoře menšinové rady, já ale pořád věřím, že je stále otevřená cesta ke koalici na vládním půdorysu, která by byla pro Prahu nejlepší.

Hřib k nedohodě o vládě v Praze: Nemohou vládnout celému městu sami

Domácí

Proč vlastně? Ve všech velkých městech, jako je Brno a Ostrava, se vládní strany spojily s ANO. V Plzni dokonce STAN s piráty obešli ODS a utvořili koalici s ANO. V čem je Praha jiná?

Vyjednávání vedou ti, kteří dostali mandát od voličů, tak to má být. Ty příklady jsou velmi rozdílné. Někde sestavit koalici bez účasti ANO nešlo, někde byla ODS vyšachována. Není jedna komunální

politika, jsou stovky komunálních politik.

Naši voliči označili tyto tři osobnosti, já u toho zůstanu. Mám jasno, komu dám svůj hlas, ale volba je tajná, tak si to nechám pro sebe

Blíží se prezidentské volby. Nepovažujete nyní za chybu, že jste nepřišli s vlastním kandidátem a podpořili jste rovnou tři, kteří vaši vládu dnes spíš kritizují?

To, že jsme nepostavili kandidáta, vidím jako výhodu a správnost naší strategie.

Strategie? Spíš jste nikoho nenašli...

Rozhodli jsme se, že budeme respektovat přání a vůli našich členů a voličů. Pečlivě jsme s nimi mluvili a věděli jsme, že zvažují podporu třech osobností, generála Petra Pavla, Danuše Nerudové a senátora Pavla Fischera. Konstatovali jsme, že toto jsou kandidáti, kteří odpovídají naší představě o prezidentu republiky, byť ke každému máme výhrady.

Jasně jsme také řekli, že chceme zabránit tomu, aby na Pražském hradě seděl populist a nebo reprezentant radikálních postojů. Chceme prezidenta, který má prozápadní orientaci, bude respektovat Ústavu a bude důstojnou hlavou státu. A do této situace jsme nechtěli přivádět dalšího kandidáta, který by měl stranický nebo koaliční dres, ale jen by rozměňoval voličské hlasy.

Ukazuje se, že ti tři, o kterých uvažují naši voliči, mají reálnou šanci ve volbách uspět. U každého najdete výrok, kde vládu kritizují, někde naopak vládu chválí. Je to součást volebního boje a hledání voličské podpory.

Kdo vám je z těch tří nejbližší?

Naši voliči označili tyto tři osobnosti, já u toho zůstanu. Mám jasno, komu dám svůj hlas, ale volba je tajná, tak si to nechám pro sebe.

„Pokus o přežití vlastní smrti.“ Zeman nemůže tunelovat pravomoci příštího prezidenta

Domáci